

Fuld folkepension uden fradrag efter folkepensionslovens § 7

Henstillet til justitsministeriet at meddele fri proces i en retssag, som en folkepensionist agtede at anlægge mod socialministeriet med påstand om dom til anerkendelse af at hun var berettiget til at oppebære fuld folkepension uden fradrag i henhold til folkepensionslovens § 7.

FOB nr. 80.91

(J. nr. 1980-563-68).

Statsautoriseret revisor A klagede på B's vegne over en afgørelse fra den sociale ankestyrelse vedrørende beregning af B's folkepension. Ved afgørelsen havde den sociale ankestyrelse tiltrådt, at B's folkepension skulle beregnes på grundlag af den faktiske renteindtægt, B ville have oppebåret, hvis hun ikke havde tegnet en livsforsikring, der medførte en nedgang i hendes renteindtægter.

Af akterne fremgik det bl.a., at B, der var født den 24. april 1913 og modtog folkepension, den 1. februar 1976 havde tegnet en livsforsikring. Livsforsikringen var tegnet på en søn, født i 1937, således at der ved sønnens død eller senest den 1. februar 1986 ville blive udbetalt en sum på 139.834 kr. Ved tegningen havde B indbetalt et kontant indskud på 100.000 kr., som hun havde skaffet ved at realisere en del af en arv på ca. 143.000 kr., som hun havde fået udloddet i midten af 1974. Arven havde været anbragt i rentebærende værdipapirer.

I skrivelse af 6. oktober 1976 anmodede A på B's vegne social- og sundhedsforvaltningen i Slagelse kommune om at foretage en ændring i B's folkepension som følge af, at hun nu havde lavere renteindtægter.

Hvis de lavere renteindtægter blev lagt til grund, skulle B's folkepension stige fra 927 kr. månedlig til 1.615 kr. månedlig.

I skrivelse af 18. januar 1977 meddelte social- og sundhedsforvaltningen i Slagelse kommune B, at en ændring af beregningen af hendes pension fandt sted hvert år pr. 1. oktober efter indtægterne, der var opgivet på selvangivelsen for det foregående år, og at forvaltningen ikke fandt grundlag for at ændre i B's pension på daværende tidspunkt. I den forbindelse henviste social- og sundhedsforvaltningen til folkepensionslovens § 23.

Denne afgørelse indbragte A på B's vegne ved skrivelse af 17. februar 1977 for amtsankenævnet for Vestsjællands amt. I skrivelsen gjorde A primært gældende, at B's pension skulle omberegnes med virkning fra den 1. november 1976 under hensyntagen til, at renteindtægten var gået ned fra begyndelsen af 1976, samt at der ved beregningen af pensionen fra den 1. oktober 1977 skulle tages udgangspunkt i indtægten for 1977, således at der sås bort fra indkomsten i 1976. A gjorde subsidært gældende, at B's pension skulle omberegnes med virkning fra den 1. november 1976 under hensyntagen til en fiktiv renteindtægt (4 eller 4 ½ pct.) af de 100.000 kr., der var indbetalt på livsforsikringen + de øvrige faktiske renteindtægter. Kunne beregningen på

grundlag af en fiktiv renteindtægt ikke ske pr. 1. november 1976, anmodede A om, at den blev foretaget med virkning fra enten den 1. januar, den 1. april eller den 1. oktober 1977.

I skrivelsen redegjorde A i øvrigt for årsagen til, at livsforsikringen var tegnet. A anførte i den forbindelse bl.a., at B derved havde sikret sin arv mod inflation og uovervejede merforbrug. Derved kunne hun sikre, at hun kunne beholde sit parcelhus længere, end hun ellers havde kunnet beholde det. Årsagen til, at B havde tegnet en livsforsikring i stedet for en livrente, var, at hele formuen i sidstnævnte situation ville være gået tabt ved hendes eventuelle død.

I anledning af klagen modtog amsankenævnet udtalelser af 8. og 22. marts 1977 fra henholdsvis det sociale udvalg i Slagelse kommune og fra amsrevisionen i Sorø.

Socialudvalget anførte i udtalelsen af 8. marts 1977 bl.a., at B's pension pr. 1. oktober 1976 var blevet beregnet på grundlag af hendes indtægtsforhold og formue i 1975.

I udtalelsen af 22. marts 1977 anførte amsrevisionen bl.a., at tegningen af livsforsikringen efter amsrevisionens opfattelse måtte være omfattet af § 7 i folkepensionsloven. Amsrevisionen lagde herved bl.a. vægt på, at forsikringen var tegnet på B's søn, og at udbetaling ville finde sted efter 10 års forløb. Hvis sønnen døde inden de 10 år, skulle beløbet udbetales. Hvis B døde inden 10 år, ville der ikke ske udbetaling før efter 10 års forløb. Amsrevisionen fandt det imidlertid vanskeligt at overskue de økonomiske aspekter i sagen, idet der indgik såvel pensions- som skattemæssige kriterier i beregningen. De arvemæssige forhold måtte formentlig også tillægges en vis vægt ved bedømmelse af ordningen i økonomisk henseende på længere sigt.

I skrivelse af 17. maj 1977 meddelte amsankenævnet B, at amsankenævnet på sit møde den 16. maj 1977 havde fundet det rettest at bedømme tegningen af livsforsikringen efter folkepensionslovens § 7 eller dennes analogi, da B ved at tegne forsikringen havde betaget sig selv en betydelig løbende renteindtægt. Amsankenævnet tiltrådte derfor det sociale udvalgs afgørelse og henstillede til udvalget at beregne den fremtidige pension til B på baggrund af den faktiske renteindtægt, hun ville have oppebåret, hvis hun ikke havde tegnet forsikringen.

Denne afgørelse indbragte A ved skrivelse af 4. juni 1977 for den sociale ankestyrelse. I skrivelsen anførte A ud over de påstande, han tidligere havde gjort gældende over for amsankenævnet, at anvendelse af folkepensionslovens § 7 eller dennes analogi efter hans opfattelse var ukorrekt, da tegningen af livsforsikringen ikke var en bortgivelse, og da dispositionen ikke var til fordel for andre. Dispositionen var alene en omplacering af arven med henblik på værdi- og alderdomssikring. I skrivelsen sammenlignede A i øvrigt dispositionen med andre formueplaceringer, herunder placering i aktier, i indeksregulerede opsparingsformer og i fast ejendom, hvorved der ikke ville være blevet beregnet fiktive renter.

Den sociale ankestyrelse meddelte herefter i skrivelse af 5. december 1977, at ankestyrelsen på sit møde den 24. november 1977 havde tiltrådt amsankenævnets afgørelse, herunder afgørelsen om, at den fremtidige beregning af pensionen skulle ske på baggrund af den faktiske renteindtægt, B ville have haft, hvis hun ikke havde tegnet livsforsikringen. Ankestyrelsen henholdt sig i afgørelsen til ankenævnets begrundelse.

I A's klageskrivelse af 10. august 1978 til mig anførte han bl.a., at afgørelsen efter hans opfattelse ikke havde hjemmel i loven eller i praksis.

I den anledning meddelte den sociale ankestyrelse i en udtalelse af 26. september 1978, at ankestyrelsen kunne henholde sig til afgørelsen.

I min udtalelse til A i anledning af hans klage anførte jeg følgende:

»7 i folkepensionsloven (socialministeriets bekendtgørelse nr. 676 af 15. december 1978) indeholder følgende bestemmelser:

»Såfremt den pågældende i løbet af de sidste 10 år ved handlinger til fordel for børn eller andre har betaget sig midler til sit underhold, eller såfremt hans økonomiske stilling er forringet ved hans uordentlige eller ødsle levned, ydes der kun den pågældende den pension, som han ville have kunnet opnå, hvis han ikke havde forringet sine kår på nævnte måde. Ved anvendelsen af de foranstående regler bortses fra, hvad den pågældende har forbrugt til sine børns opdragelse og undervisning.«

Sikringsstyrelsen har i cirkulære nr. 227 af 6. december 1979 om folke-, invalide- og enkepensionens størrelse pr. 1. januar 1979 i punkt 10 - som indeholder en gentagelse af en tilsvarende bestemmelse i tidligere cirkulærer vedrørende disse love - anført følgende:

»...

Når pensionen skal beregnes efter disse regler (folkepensionslovens § 7, min bemærkning), sættes den fiktive formueindtægt til den faktiske renteindtægt, som pensionisten ville have haft, såfremt bortgivelse ikke havde fundet sted. Hvis det ikke kan konstateres, at pensionisten har betaget sig et ganske bestemt beløb ved den foretagne disposition, sættes den fiktive formueindtægt i stedet for til 4 procent af den bortgivne kapital...«

Den fiktive formueindtægt medregnes som indtægt hos pensionisten i indtil 10 år fra tidspunktet for den handling, der begrunder anvendelse af bestemmelsen...«

Som det fremgår af folkepensionslovens § 7, skal to betingelser være opfyldt, for at bestemmelsen kan finde anvendelse. For det første skal pensionisten ved sin disposition have »betaget sig midler til sit underhold«. For det andet skal tegningen have været »til fordel for børn eller andre«.

Jeg er enig med amsankenævnet og den sociale ankestyrelse i, at den første betingelse er opfyldt i den foreliggende sag. Derimod er det efter min opfattelse noget tvivlsomt, om den anden betingelse kan anses for at være opfyldt, idet dispositionen ikke ses direkte at tilføre (B's) »børn eller andre« pårørende m.v. fordele.

Jeg går ud fra, at amsankenævnet - og ankestyrelsen - har lagt til grund og ment at kunne lægge afgørende vægt på, at dispositionen må påregnes til sin tid at ville medføre fordele for (B's) arvinger. Der er her tale om en vid fortolkning eller analogisk anvendelse af bestemmelsen i folkepensionslovens § 7, som vel ikke forekommer urimelig, når henses til det formodede sigte med lovbestemmelsen, men som dog kan forekomme betænkelig i betragtning af, at lovbestemmelsen har karakter af en undtagelsesbestemmelse i forhold til lovens almindelige regler om pensionsret.

Jeg finder ikke at have tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik af amsankenævnets og ankestyrelsens afgørelser. Jeg finder imidlertid, at afgørelsens rigtighed er tvivlsom. Under hensyn hertil og til, at der efter min mening knytter sig en væsentlig principiel interesse til at få spørgsmålet om rækkevidden af folkepensionslovens § 7 i den her omtalte henseende belyst ved en domstolsafgørelse, vil jeg foreslå, at (B), såfremt hun ønsker at anlægge retssag med påstand om, at folkepensionslovens § 7 ikke bringes i anvendelse, og i forbindelse hermed søger om fri proces, retter henvendelse til mig. Jeg vil da overveje at henstille, at ansøgningen imødekommes.

...«

Efter en senere henvendelse fra advokat C (på B's vegne) henstillede jeg til justitsministeriet, at der meddeltes B fri proces til sagsanlæg mod socialministeriet med påstand om dom til anerkendelse af, at B var berettiget til at oppebære fuld folkepension uden fradrag i henhold til folkepensionslovens § 7.

Justitsministeriet meddelte mig herefter, at ministeriet havde sendt sagen til Københavns overpræsidium og udtalt, at ministeriet fandt det rettest, at der meddeltes B fri proces.

I skrivelse af 18. juni 1980 meddelte jeg justitsministeriet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.

Ved østre landsrets dom af 13. april 1981 blev den sociale ankestyrelse dømt til at anerkende, at B var berettiget til fuld folkepension.

I præmisserne anførte retten følgende:

»Den ved sagsøgerens køb af livsforsikring indtrufne forringelse af hendes disponible midler til underhold findes ikke sket ved handlingen foretaget til fordel for hendes børn eller andre. Ej heller kan dispositionen anses som udslag af uordentligt eller ødselt levned. Den kan derfor ikke anses omfattet af folkepensionslovens § 7.

Under hensyn til at nedsættelse af indtægt ved f.eks. køb af bil eller køb af lavt forrentede obligationer med skattefri kursgevinst ved udtrækning for øje

efter det oplyste ikke anses at medføre reduktion af folkepensionen i medfør af lovens § 7, findes der ikke grundlag for at anlægge en udvidende fortolkning i overensstemmelse med det af sagsøgte anførte. Der vil herefter være at give dom i overensstemmelse med sagsøgerens påstand.«